

quae animos vincit. Hoc autem vinculum manet, etsi vitio alterutrius aut utriusque affectus mutuus desinat. Qua in re tamen distinguendus est affectus quidam sensibilis ab affectu maritali, qui est ea seria voluntas, qua alter alteram vult ut suam habere et vicissim, eique obligatum esse fidemque praestare.

VII. Definitio Hugonis et Toleti superius allata (n. 1) directe significat causam matrimonii, et indirecte essentiam eius; eaque definitio potissimum adhibetur cum *Matrimonium Sacramentum* definiendum est; etsi enim matrimonium christianum maneat semper sacramentum, ut inferius explicabitur; ritus tamen sacramentalis, quo sacramentum fit et gratia confertur, habetur cum fit matrimonium seu cum ponitur causa eius: quod in sequentibus declarabitur.

VIII. Ex dictis habes 1) consummationem matrimonii ad eius essentiam non spectare.

2) Consensum, qui matrimonium facit, non esse consensum explicitum in carnalem copulam, sed esse consensum *explicitum* in potestatem eiusdem, sive in vinculum, *implicitum* autem in copulam. Qui tamen implicitus consensus, qui per se consequitur consensum in potestatem, potest per mutuum consensum in castitatem servandam, manente nihilominus ea potestate, suspendi vel impediri, quod demonstrabimus Th. III.

Habes 3) matrimonium prorsus differre tum a coniunctione ceterorum animalium; nullum enim vinculum morale existit inter ea: tum a fornicariis et vagis concubitis, in quibus nulla est obligatio viri ad mulierem determinatam, quae obligatio matrimonium facit (q. XLI. a. 1).

Habes 4) in ipsa definitione adsignificatas proprietates coniugii: unitatem scilicet, cum dicitur *viri et feminae*, atque perpetuitatem vinculi, cum potestas et obligatio dicitur *ad individuum vitam*. Has tamen proprietates explicare et tueri potior est pars huius tractationis, idque infra exsequemur.

IX. Nota: Matrimonium dividitur in *legitimum, ratum, consummatum*. Legitimum est quod legitimo consensu ideoque valido contrahitur: cuiusmodi est etiam apud infideles. Ratum est, quod, legitimum cum sit, sacramento baptismi sanctificatur, cuiusmodi est matrimonium fidelium. Atque haec appellatio cum simpliciter fit, solet habere significationem exclusivam h. e. non consummatum. Matrimonium consummatum tum apud fideles tum apud infideles existit, et est matrimonium copula carnali perfectum.

THESIS II.

Plura sunt bona Matrimonii eidemque intrinseca, quarum singula quoque seorsim fines esse possunt cur idem contrahatur, licet aliquis inter eos sit finis primarius.

I. Cum matrimonii definitionem acceperimus ex communi hominum conceptu, licuit nobis eam statuere sine praevertente notitia finis eiusdem: haec tamen notitia necessaria est ut τὸ τί ἦν εἶναι Matrimonii plenius et evidentius perspiciatur. Quocirca heic de matrimonii finibus disseremus.

II. Finem matrimonii intelligimus *finem operis*, ad quem per se illud est ordinatum et quem sua ipsius constitutione parere potest; qui si intendatur a ponente opus, erit quoque *finis operantis*; sed hic latius patet. Cum autem id tantummodo, quod bonum est, habeat rationem finis; Matrimonii finis erit bonum quoddam, quod ipsum natum est per se gignere et comparare ineuntibus illud. Iam vero bonum illud, quod primo omnium oculos percellit, est proles, qua obtinetur continuatio et propagatio humanae familiae, eiusdemque prolis idonea educatio. Qua in re illud est advertendum quod prolis susceptio immediate finis est usus matrimonii seu copulae maritalis; ad hoc enim ipsa per se est instituta: nam ut proles habeatur, necessaria est copula viri et feminae, hicque est eius fructus naturalis; ut vero proles rite suscipiatur et praeterea educetur, debet esse copula inter personas mutuo obligatas h. e. coniuges, quod modo liceat supponere, postea (Th. VI.) demonstraturi. Dicimus prolem esse immediate finem usus matrimonii; nam hoc bonum non ex solo matrimonio, sed ex eius usu, qui semper liber est utrisque, oritur. Proles, ait Augustinus De Bono Coniugali c. 1. « unus honestus fructus est non coniunctionis maris et feminae, sed concubitus. Poterat enim esse in utroque sexu, etiam sine tali commixtione, alterius regentis alterius obsequentis amicalis quaedam et germana coniunctio. »

Et sane praeter bonum prolis reperitur aliud bonum in ipso vinculo maritali eiusque proprium. Istud est ipsa unio duorum, viri et feminae, amicitia scilicet et communicatio operum mutuumque obsequium et auxilium. Quae amicitia non est ea, quae inter ceteros quoque haberi potest, sed propria matrimonii; etenim fundatur in mutua potestate in corpus alterius, quo fit proinde ut sit etiam arctior et perennior. « Cur sit bonum coniugium quaeritur », inquit

ibidem Augustinus, c. 3. respondet autem: « quod mihi non videtur propter solam filiorum procreationem, sed propter ipsam etiam naturalem in diverso sexu societatem. Alioquin non iam diceretur coniugium in senibus, praesertim si vel filios amisissent, vel minime genuissent ». Ex quibus, ut id modo moneamus, intelligis quod cum Augustinus dicit sola procreandorum causa coniugia ineunda esse, ut contr. Faustum L. XV. c. 7., prae oculis directe habet usum coniugii et coniugium, quod ineatur cum intentione copulae carnalis, excluditque finem situm in libidine explenda, qui quidem finis alius est a remedio concupiscentiae, de quo mox, cuius intentio componitur saltem implicite cum intentione prolis. Et re quidem vera haec amicitia seu, ut ait s. Thomas, indivisibilis coniunctio animorum inter coniuges sibi ex obligatione servantem fidem, est illud bonum, quod praecipue commendat, eius tantum explicitam mentionem faciens, definitio coniugii tradita in iure. Quocirca idem Augustinus ibid. c. 9. distinguit tum bona quaedam per se expetenda, ut sunt sapientia, salus, amicitia, tum bona expetenda propter aliud, ut est doctrina propter sapientiam, cibus et potus propter salutem, coniugium et concubitus propter amicitiam: etsi, ut idem monet, amicitia ad alios obtineatur etiam alio pacto, imo possit quoque sine Matrimonio esse perfectior.

Haec duo bona coniugii non tantum in statu praesenti naturae lapsae sed et in statu naturae integrae habuissent locum; absoluta enim sunt, solam essentiam matrimonii eiusque legitimum usum supponentia. At supposita infirmitate vitatae naturae per concupiscentiam, vel supposito statu purae naturae, oritur contrahentibus aliud bonum ex ea mutua obligatione et potestate in corpus alterius. Oritur scilicet bonum morale, quod est refraenatio concupiscentiae intra limites honestatis. Quae refraenatio in eo est sita ut concupiscentiae quidem indulgeatur sed solum cum ea persona, quae potestatem habet in corpus alterius, cui fides in coniugio debetur; ut proinde actus sit legitimus ac etiam debitus; ex quo fit ut sedato ardore concupiscentiae, animus ad illicita non excurrat, peccatumque vitetur. « Habent etiam, ait ibid. Augustinus, c. 3. 5. id bonum coniugia, quod carnalis vel iuvenilis incontinentia, etiamsi vitiosa sit (cf. Tract. de Deo Creante etc. Th. XLIV), ad propagandae prolis redigitur honestatem, ut ex malo libidinis aliquid boni faciat copulatio coniugalis.... Ad hoc nuptiae sunt ut illa concupiscentia redacta ad legitimum vinculum non difformis et dissoluta finiret, habens de se ipsa irrefraenabilem carnis infirmitatem, de nuptiis autem indissolubilem fidei societatem ». Bonum hoc esse coniugii docet Apostolus I. Cor. VIII. 2. Qui se non continent (h. e. nequeunt continere) nu-

bant. Propter fornicationem (scilicet vitandam) unusquisque uxorem suam habeat et unaquaeque suum virum.

Hos fines complexus est Isidorus inquiriens L. IX. Etymol. c. 7. « Tres ob causas ducitur uxor: prima est causa prolis, de qua in Genesi I. 28.: secunda causa adiutorii, de qua ibi. II. 18.: tertia causa incontinentiae; unde dicit Apostolus ut qui se non continet, nubat ».

Praeter haec aliud bonum Augustinus enumerat, quod est Sacramentum: sub quo nomine duplex res intelligitur, causa nimirum et effectus. Causa est ipsa sacramenti ratio sita in significatione cuiusdam mysterii ac efficientia gratiae, ut suo loco demonstrabitur: effectus est indissolubilitas vinculi. « Quem non facit intentum, inquit Augustinus, quid sibi velit tanta firmitas vinculi coniugalis? quod nequaquam puto tantum valere potuisse, nisi alicuius rei maioris ex hac infirma mortalitate hominum quoddam sacramentum adhiberetur, quod deserentibus hominibus atque id dissolvere cupientibus inconcussum illis maneret ad poenam.... Nec tamen nisi in civitate Dei nostri, in monte sancto eius talis est causa cum uxore ». ibid. c. 7. Distinguere Augustinum effectum, h. e. indissolubilitatem a causa sacramenti tum ex his ipsis verbis liquet tum ex eo quod cum sacramentum dixerit non esse nisi in Ecclesia Christi, ubi tamen indissolubilitatem vinculi reperit etiam ante legem Christi, sacramentum ibi ponat, quemadmodum in coniugio b. Virginis et s. Iosephi. « Omne enim nuptiarum bonum in illis parentibus Christi impletum est. Prolem cognoscimus I. C., fidem, quia nullum adulterium, sacramentum, quia nullum divortium ». De Nupt. et Concup. L. I. c. 11. Ipsa scilicet indissolubilitas vinculi sacramentum appellatur ab Augustino: quam quidem bonum esse, perfectionem nempe vinculi coniugalis evidens est.

III. Omnia hactenus enumerata matrimonii bona revocare licet ad ea tria, quae frequenter praedicat Augustinus et cum eo universa schola: proles, fides, sacramentum. De prole non est quod amplius dicamus. Fides alterum formaliter, tertium saltem causaliter complectitur: fides enim tum in habitu tum in actu ipsa est amicalis societas coniugum operumque communicatio, obsequium et auxilium mutuum. Fides autem in reddendo debito sita remedium praestat concupiscentiae utriusque vel alterutrius, ut hoc ipso quod fides praestatur, remedium adhibeatur. Sacramentum unitatem duorum indissolubilem dicit, praeter gratiam sanctificantem.

IV. Cum haec sint Matrimonii bona, erunt quoque fines, propter quos coniugium iniri potest. Circa quae bona, seposita nunc sacramentali sanctificatione, advertite quod singula seorsim expetuntur secundum ordinationem naturae. Et quidem quoad prolem nulla est dif-

HE
ficultas, cum ea sit bonum, ipsa autem naturalis discretio et coniunctio sexuum sit ordinata ad procreationem prolis. Sed et ipsa familiaris amicitia seu societas viri et feminae per coniugium, praecisione etiam facta a consecutione prolis, bonum est, quod expetitur secundum ordinationem naturae. Illud enim dicendum est expeti secundum ordinationem naturae, cuius sunt omnia principia in ipsa natura, et quorum principiorum usus finem habet, quem ipsa lex naturalis maxime probat. Atqui mutuae obligationis et potestatis viri et feminae in corpus alterius, quibus coniugium constituitur, principia certe sunt in ipsa natura: capacitas certorum munerum et officiorum, quae utilia aut etiam necessaria sunt ad humanum convictum, alia et alia est in utroque sexu ex ipsa institutione naturae: usus horum principiorum h. e. mutua obligatio et potestas in corpus alterius contracta a viro et femina, operumque communicatio huic obligationi et potestati innixa gignit specialem amicitiam stabilem mutuique obsequii et auxilii securitatem, quem finem lex naturalis maxime probat, quae cum probet generatim amicitiam inter homines, ad amicitiam fovendam inter virum et feminam diversa singulis officia utrisque utilia distribuit. His vero positis matrimonii essentia habetur, cuius essentia consistit « in quadam indivisibili coniunctione animorum, per quam unus coniugum indivisibiliter alteri fidem servare tenetur » (3. p. q. XXIX. a. 2.).

Tertium quoque bonum h. e. concupiscentiae remedium in coniugio expetitur seorsim ab aliis secundum ordinationem naturae. Nam lex naturalis certe probat concupiscentiae refraenationem: lex quoque naturalis probat ut fidem obligatam serves: porro natura idoneos facit virum et feminam ut se mutuo obligent: ergo secundum ordinationem naturae agit qui ad id, quod ipsa lex naturalis probat assequendum, utitur eo quod ipsa natura instituit.

Dices utrumque argumentum supponere quod natura, idoneos faciens virum et feminam ad unionem maritalem, non ordinaverit eandem necessario ad procreationem prolis, seu non iusserit ut hac intentione coniugium ineatur: quod tamen suppositum demonstrandum esset, ut probetur posse alterutrum ex his duobus postremis finibus expeti, praecisione facta a primo.

Respondeo suppositum hoc haud aegre demonstrari. Et quod ad tertium finem attinet quod est remedium concupiscentiae, certum est quod cum aliqua res seu aliquod opus ad plures fines honestos conducere potest, ut illud honeste adhibeas non est necesse ut omnes fines intendas vel primarium, si quis est talis inter illos, sed satis est ut aliquem ex his finibus intendas, contra alios autem nihil facias; sic enim actio tua ex obiecto et fine erit bona. Ita e. g. ie-

iunii finis multiplex esse potest, honor Dei, expiatio tuorum peccatorum, impetratio alicuius beneficii spiritualis vel temporalis pro te vel pro aliis; quocumque ex his finibus agas, recte agis, aliis, si fines intrinseci sunt, per se consequentibus. Eodem pacto Matrimonium contrahis propter remedium concupiscentiae ac in usu eius id intendis, non impedis tamen generationem, prolemque suscipis, quam Deus dederit. Et adverte quod commixtio sexuum per se non est mala, cum sit ex ipsa institutione naturae: sed mala est vaga commixtio inter solutos, ac multo magis cum iis personis, quae sint alteri obligatae. Ut ergo hoc malum, in quod ferretur homo propter concupiscentiam, evitetur, eligitur ille status, in quo commixtio carnis licita est et honesta.

Quoad secundum, quem diximus finem, praeter principium modo allatum quod et heic valet, certum est praeterea, quod cum ab ipsa natura vel lege ius habes ad aliquem actum, sine quo ius existere potest, licet tibi, retento iure, omittere semper actum, imo et acquisito eo iure, te obligare ad omissionem actus, si praesertim maiorem perfectionem moralem haec omissio inducat, ac tandem ipsam potest obligationem omissionis actus suscipere cum ius acquiris, si ius illud etiam cum omissione eius actus, ad alios usus et fines utile esse potest. Tunc enim ea obligatio non ius sed solum exercitium aliquod eiusdem excludit. Ita porro agunt qui matrimonium ineunt tantum ob domesticam societatem, nolentes commisceri, ut proinde sicut licet post initum matrimonium coniugibus pacisci continentiam perpetuam, ita quoque liceat ante, quin haec pactio officiat veritati potestatis traditae; cum haec alia quoque iura et obligationes gignat, quorum expeditus erit usus. Haec vero potestas mutuo tradita sive hoc vinculum coniugale cum sit unum quid indivisibile, quamvis ex eo plura iura et officia progerminent, si manere potest pro aliquo effectu producendo, integrum maneat oportet? Sed de hac re, in qua difficultas non minima est, agemus data opera in seq. Th.

Dices: si non esset procreatio prolis, matrimonium non fuisset institutum. Respondeo. Si tantum non haberetur actu procreatio prolis, *neg.*: si ea non esset possibilis, *subd.* si non esset possibilis ex aliqua tantum positiva Dei lege nolentis formare organismum prolis in utero feminae vel creare animas, rursus *neg.* si non esset possibilis procreatio prolis eo quod esset impossibile per se ex commixtione carnis prolem generari, *subd.* si tamen per se possibilis maneret commixtio carnis, *neg.* si ea quoque esset impossibilis, *consequens.* Sed adverte duo. 1. Cum haec hypothesis sit absurda, posita natura tali hominis: nihil mirum quod ex absurdo aliud absurdum sequatur. 2. Etiam dato quod nisi fuisset procreatio prolis,

adhuc possibili existente commixtione carnis, non fuisset matrimonium institutum, non recte colligitur quod propter solam filiorum procreationem ineundum sit; nam non raro contingit ut id, quod nisi existente aliquo certo fine non fuisset institutum, cum tamen postquam institutum est ad alios quoque fines conducere potest seu alia bona parere, propter ea possit adhiberi, iis solis directe intentis, dummodo contra finem illum, qui esset primarius, non agatur: qua de re confer theologos morales.

Ratio vero cur negaverimus quod non fuisset matrimonium institutum dummodo possibilis maneret commixtio carnis, ex supradictis petenda est. Nam possibilis adhuc foret specialis unio utriusque sexus, specialisque amicitia ac communicatio operum stabilis in obsequium et subsidium utriusque ac praeterea remedio concupiscentiae esset locus coarctatae intra limites debiti erga alterum, cui fides fuerit perpetuo obligata. Prius ex his in statu quoque innocentiae potuisset haberi, alterum certe in statu purae naturae vel lapsae.

V. Haec tamen quaestio se offert an inter fines enumeratos sit quidam primarius, et an is sit procreatio prolis. Ante responsionem utriusque quaestioni, primarii finis (loquimur de fine operis) notio est tenenda. Non enim dicimus primarium finem illum, praeter cuius intentionem nequeat medium adhiberi: hic non est reapse finis primarius, sed unicus: primarius vero finis alios fines secum patitur. Primarium operis finem dicimus, qui naturam prius consequitur ex opere et pro quo prae ceteris necessarium est opus. Hoc posito distinguimus inter matrimonium universim spectatum et matrimonii usum h. e. concubitum coniugalem. Huius finis primarius est proles, secundarius est remedium concupiscentiae ac mutui amoris exhibitio et testificatio. Patet, quia prius naturam sequitur ex concubitu proles, quam alia bona, quae praeterea etiam aliis viis per se obtineri possent. Quoad ipsum matrimonium universim spectatum, certum est quod remedium concupiscentiae non est eius finis primarius, cum matrimonium perfectum esse possit sine necessitate huius remedii, ut in statu innocentiae. Quoad alia duo bona, societatem nempe domesticam cum ceteris utilitatibus eam consequentibus et procreationem prolis, dicendum est potestatem habendae prolis esse eius primarium finem. Nam cum ipsum situm sit in mutua potestate alterius in corpus alterius ad carnalem copulam: ex hac potestate immediate sequitur et naturam prius potestas habendae prolis, imo per se ex ordinatione naturae, etsi identidem per accidens deficiat, eadem est potestas ad copulam et potestas habendae prolis. Praeterea ad hoc prae ceteris bonis necessaria est potestas alterius in alterum ad carnalem copulam. E contrario societas utriusque supponit hanc

potestatem saltem radicaliter. At si comparetur cum societate domestica susceptio sola prolis, non apparet cur haec prae illa dicatur finis primarius. Nam et proles abesse potest: ea autem societas et amicitia prius naturam existit posito vinculo quam proles. Et de hac re satis.

Restat igitur ut bona enumerata tum fines sint propter quos inire licet coniugium, tum singuli seorsim gaudeant hac praerogativa finis. Cf. Sanchez De Matr. L. II. D. XXIX.

VI. Quaeres an bonum sacramenti valeat esse causa finalis contrahendi matrimonii. Non video cur negandum id sit, cum illud sit aliquod per se bonum, cuiusmodi sunt omnia sacramenta ac sit praestantius bonum in matrimonio; omne autem per se bonum possit esse finis. Nihilominus dubitare licet an prudenter ageret, qui ex solo amore sacramenti ductus vellet inire coniugium. Si enim nec indiget remedio concupiscentiae nec domestica amicitia ac subsidio alterius sexus, nec prolem curat habere, non liquet cur non potius caelibatum statumque virginitatis eligat: nam etsi bonum gratiae sacramentalis non lucretur, lucrabitur abundantiore gratiam ex opere operantis magisque Deo placebit.

VII. Ex dictis satis fit manifestum bona huiusmodi, de quibus hactenus locuti sumus, esse bona matrimonio intrinseca vel ex rei natura, ut tria priora et sacramentum quoque prout unitatem indissolubilem dicit, vel ex institutione Dei, ut sacramentum proprie dictum, cuius ratio in Cap. seq. declarabitur. Quod illa priora sint intrinseca matrimonio evidens est: nam vel eius essentiam constituunt, vel sunt naturalis finis eiusdem, vel proprietas naturae eiusdem apprime conveniens.

Ex quo duo consequuntur. 1. Cum omnia elementa constitutiva matrimonii bona sint, ultimum autem, quod est sacramentum, causa sit quoque sanctitatis supernaturalis, evidens est matrimonium esse statum honestum et sanctum, honesteque et sancte per se agere, qui illum statum suscipiant.

2. Bonis supradictis matrimonium honestatur non extrinsece, veluti honestate extrinsecus accedente, ac si ipsum in se vel malum esset vel indifferens; cum e contrario, quoniam iis bonis intrinsece constituitur, intrinsece bonum et sanctum est.

Dici quoque solet Matrimonium excusari per eadem bona: quod quidem non de ipso Matrimonio, sed de actu eius, qui est carnalis commixtio, intelligendum est. Nimirum in coniugali actu accidit boni alicuius iactura, amissio scilicet virginitatis et quaedam obnubilatio rationis propter vehementiam passionis, qua quodammodo absorbetur ratio, tum tribulatio carnis, quam oportet coniuges sustinere. Nullus

autem sapiens et prudens iacturam boni alicuius faceret nisi cum aliqua compensatione alterius boni, quod bonum idque multiplex, licet in alio ordine, obtinet in matrimonio. Excusatur vero actus commixtionis rursus non per aliquid extrinsecum, sed intrinsecum; intrinsecum est enim illi actui quod debitus sit ex fide alteri data ideoque actus iustitiae, quod remedium concupiscentiae afferat prolemque suscipiat. Quocirca his bonis « non indiget matrimonium quasi exterioribus quibusdam ad honestandum, sed quasi causantibus in ipso honestatem, quae ei secundum se competit » (in 4^a D. XXXI. q. 1. a. 1^a ad 2^a).

VIII. Quaerit s. Thomas (ibid. a. 3. gl. 1.) quodnam ex tribus bonis, quae sunt fides, proles, sacramentum, sit principalis. Iam vero monet s. Doctor quod aliquid principalis dicitur duobus modis, aut quia est *essentialius*, aut quia est *dignius*. Si dignius quaeritur, sic omnibus modis Sacramentum est principalis, quia pertinet ad matrimonium in quantum hoc spectat ad ordinem gratiae; alia vero spectant ad ipsum prout est quoddam naturae officium. Si autem quaeritur essentialius, tunc distinguendum est, quia fides et proles possunt dupliciter considerari: uno modo in se ipsis (h. e. in actu) et sic pertinent ad usum matrimonii, per quem et proles producitur, et pactio coniugalis servatur. Sed indivisibilitas, quam Sacramentum importat, pertinet ad ipsum matrimonium secundum se, quia ex hoc ipso quod per pactionem coniugalem sui potestatem sibi invicem coniuges in perpetuum tradunt, sequitur quod separari non possunt; et inde est quod matrimonium nunquam invenitur sine inseparabilitate, invenitur autem sine fide et prole, quia esse rei non pendet ab usu eius. Et secundum hoc Sacramentum (h. e. vinculi indissolubilitas) est essentialius matrimonio quam fides et proles. Alio modo possunt considerari fides et proles secundum quod sunt in suis principiis, ut pro prole accipiatur intentio (vel potestas) prolis et pro fide debitum servandi fidem; sine quibus etiam matrimonium esse non potest, quia haec in matrimonio ex ipsa pactione coniugali causantur, ita quod si quid contrarium his exprimeretur in consensu, non esset verum matrimonium. Et sic accipiendo fidem et prolem constat quod proles est essentialissimum in matrimonio (quia est finis primarius), secundo fides et tertio Sacramentum: sicut etiam homini est essentialius esse naturae quam gratiae, quamvis esse gratiae sit dignius.

THESIS III.

Haud repugnat essentiae contractus matrimonialis pactum additum eidem servandae perpetuae continentiae: ferique potest ut hoc modo beatissima Deipara et s. Iosephus coniugium inierint.

I. In c. *Si Conditiones, de Conditionibus apposis*, dicitur: « Si conditiones contra substantiam coniugii inserantur, puta si alter dicat alteri, contraho tecum, si generationem prolis evites, vel donec inveniam aliam honore vel facultatibus ditioem, aut si pro quaestu adulterandam te tradas, matrimonialis contractus, quantumcumque sit favorabilis, caret effectu: licet aliae conditiones appositae in matrimonio, si turpes aut impossibiles fuerint, debeant, propter eius favorem, pro non adiectis haberi ». Quoad ultimam partem huius Capituli cf. Sanchez L. V. D. 3^a; ad nostram enim quaestionem ea non spectat. Quod in prima parte statuitur videtur adversari iis, quae docuimus in praecedente Th. et heic rursus plenius defendimus. Qui enim matrimonialem contractum inirent cum pacto expresso servandae virginitatis seu abstinendi a commixtione carnali, iidem contractui hanc tandem conditionem apponerent: contraho tecum si prolis generationem evites, quae nullum efficit contractum. Et sane cum proles sit finis matrimonii, ut propter illam solam sit contrahendum, si Augustino credimus (cf. praeced. Th. n. II), quae tamen proles mediante copula obtinetur, nonne conditio abstinendi a copula adversatur fini contractus? voluntas autem expressa non consequendi finis nonne est hoc ipso voluntas quoque non adhibendi medii, quod pro solo eo fine est institutum? Imo contradictoria sibi invicem apparent et idcirco se mutuo destruere contractus matrimonialis et pactum servandae virginitatis. Illo enim fit mutua obligatio et potestas ad carnalem copulam, hoc fit obligatio abstinendi ab ea et impotentia eiusdem, moralis quidem sicut etiam moralis est potestas in coniugio. Quocirca irrisorius videtur hic contractus: do tibi potestatem ad hoc, dummodo te obliges ad non utendum ea, h. e. dummodo non obtineas hanc potestatem. Etsi igitur pactum virginitatis servandae sit de re sancta imo sanctiore, quia tamen componi nequit cum matrimoniali consensu, dicendum est matrimonium per illud pactum irritari. Ita quidem non pauci. Benedictus XIV (De Syn. Dioec. XIII. 22. cf. et de festis B. M. de Desponsatione) dubius, ut solet, haeret propter oppositas sententias Doctorum; ut autem verum matrimonium, quale reapse fuisse censet, inter b. Virginem et s. Io-